

S Z Ü L Ő I É R T E K E Z L E T

Megbukott a fiam!...

Jó erről beszélgetni ilyenkor, a pályaválasztás előtt.

Ez bizony előfordulhat a legjobb családban is. Beszéljünk hát róla, miért bukott meg a fiam, egyáltalában miért buknak a fiúk, leányok az iskolában?

Vajamelyik nap meglátogattam egyik tanítványom szüleit, akik különben régi jó ismerőseim is egyuttal, azonkívül, hogy gyermekük hozzánk jár az iskolába, — nőha a német nem igen kötötte le a figyelmét.

Mielőtt még beléphettem volna, nyílt az előszoba ajtaja és a következő beszélgetésnek lettem — akaratlanul is — fültanuja:

— Vigyázz, nagyon vigyázz, kicsi fiam, ha a fordítást kérdezi a tanár ur, különösen a szavakra vigyázz...

— Jó, jó Anyukám, csak bizd rám és ne félj!

Az ajtó becsukódott, a fiu nekivágott az iskolának, én meg beléptem az előszobába.

Ahogy a belső szobába léptem, ott találtam a ház urnőjét — a másik fia mellett, egy könyv fölé hajolva...

Mi lehet ez? Gondoltam magamban, hogy ennyire el vannak foglalva mindketten s még a belépésem sem zavarja meg őket.

Közelebb érve látom, hogy a mama és fia együtt tanulnak valamit.

— Na, nagyságos asszonyomnak ugyancsak kijut a jóból. Az egyik fiát most küldte el nagy jóakaratu figyelemzetéssel, a másik már azonnal befogja a tanuláshoz. Hogy bírja ezt idővel és türelemmel?

— Mit csináljak? A nagyobb fiam nem bírja a németet, ez

— itt a kisebbre mutatott, — ez meg nem bírja bevenni a latint. Kell valakinek foglalkozni velük. Az uram nem ér rá. Különb

is ideges már ezektől...

Hát így állunk? — ültem le közéjük. Tehát az iskolában tekintettel kell lenni a lecke feladásakor arra is, hogy mennyit bír a mama? Szóval a mama nemcsak drukkol a fiaért, hanem még velük tanul is! Na, ez szép dolog. Asszonyom,

A háziasszony kiküldte fiát játszani s mi ketten maradtunk.

— Valóban úgy van, ahogy tanár ur mondja. Igazán nem nehéz ezek után eldönteni, ki fél jobban a vizsgától, a gyermek,

vagy a szülő. Mert a tanár urak nem tudják, amikor beírják a négyest, hogy azt tulajdonképpen kinek adják. A tanároknak az

négyes csak egy statisztikai adat, egy szám a tanári notesz megfelelő rubrikájában, de nekünk — gyermeknek és szülőnek

egy élő, eleven szám, amely élő szörnyeteg, karmai vannak és nemcsak a gyermekek szívét, önérzetét, reménységét marja még,

hanem a szülő lelkébe is belemar. Igen, tanár ur, ne haragudjon, kimondom nyíltan, a négyest mi kapjuk. — jelen esetben én és nem a gyermek, hanem én, akinek házi dolgaim mellett, a fiam ruhájának stoppolása és foltozása mellett még arra is gondolnom kell, hogy jaj, ma nem felelt-e négyesre a fiam? És ha igen, — hát nekem gyűlik meg azzal is a bajom. Pedig, higgye el, tanár ur, nincsen nap, hogy óráról-órára végig ne drukkoljam az egész délelőttöt a fiaim miatt.

Háziasszonyom egészen belemelegedett s tovább folytatta: — Pedig tudja, mit jelent nekünk, szülőknek, az a négyes, amelyet a bizonyítványában hoz haza a fiunk? Egy esztendő! Egy egész év rettenetes munkáját, amely füstbe ment! Egy esztendő nagy idő, tanár ur! Egy év alatt meg lehet öszülni és meg lehet halni is. Hány korán kelés, hány reggeli fölkelés, leckeismétlés, hány átdrukolt és izgult délelőtt, hány tanulással átöltött délután és este, és éjszaka van egy esztendőben! A gyermek a szemünk láttára fejlődik, reményeit elének tárja, s mi hozzáfűzzük a magunk reményeit is. A leckékből nem a görök-perzsa háboru, nem a római-pun háboru bontakozik ki, hanem egyedül egy végbizonyítvány, vagy a diploma. A tanár noteszében a jeles vagy az elégséges egy hivatalt jelent, kinyílik egy gyár kapuja, fölvesznek egy fiut a katonaiskolába, a szekunda pedig leereszt egy sorompót, bezár egy kaput, bilincset rak a lépni akaró lábra, a munkára vágyó kézre. S jelenti egy esztendei munka ujrakezdését. Pedig, jaj, de nehéz a reménység megtépett zászlóját befoltozni, újra lelkesedni, újra és újra megjárni, azt az utat, amikor pedig minden perc oly drága, hiszen mások tolakodnak elénk, mások surranak be a gyár kinyílt kapuján, másokat vesznek fel a katonai iskolába. Így van ez, kedves tanár ur, de ugye, nem haragszik őszinteségemért?

— Hogy haragudnék, nagyságos asszonyom. Az édesanyára még akkor sem szabad és lehet haragudni, ha nincs igaza. Önnek pedig, nagyságos asszonyom, sokban igaza van.

— De gondolja csak meg kérem, hogy a tanár is ember, akinek szintén lehet egy, két gyermeke, aki iskolába jár. Így tehát a tanár is éppen úgy tudja azt, mint Asszonyom, hogy a tanári notesz nemcsak adatok gyűjteménye, hanem, hogy a számok mögött eleven élet pezseg, akarat feszül, cél világít s egy-egy négyes tragikum forrása lehet.

Abban is teljesen igazat adok Önnek, hogy a tanár ne csak az iskola négy fala között vizsgáztassa a diákokat, hanem pillantson be a családba is, amely a gyermeket az iskolai párviadalra kibocsátotta magából.

A tanárnak nemcsak a diákokat kell vizsgáztatni, hanem a szülőt is, akinek a munkája, gondoskodása, szeretete föltétlenül nyomol hagy a leckén, amelyet a gyermek megtanul vagy nem tanul meg. Az egész gyermeket kell osztályozni összes rekvizitumaival együtt; be kell pillantania a pedagógusnak a tár-

sadalmi kulisszák mögé is, mert ítélete — jelese vagy elégtelenje — csak akkor lesz teljesen igazságos.

A gyermeket nem lehet függetlenül vizsgálni attól a talajtól, amelyből szelleme táplálkozik. Az élet ezerféle föltétele mind tekintetbe veendő ott, ahol összefüggést keresünk a végzett munka s az eredmény között.

Igaza van, nagyságos asszonyom, amikor a szülő szempontjainak is szerepet kíván az osztályozásnál. A négyessel talán elintézte a tanár az ön fiát, mint igazi problémát. Rosszul felelt — megbukik, — menjen más pályára vagy ismételje meg az osztályt! Az édesanya s az apa problémája azonban ezzel nincs megoldva. A gyermek az iskola szimpadjáról eltűnik, de a családban marad. S kérdőjelek veszik körül magábaroskadt alakját: Mi lesz most veled? Inasnak adjalak? Ujra nekivágsz a már végigszenvedett kálváriának?

A gyermek nemcsak iskolai adat, névsor, százalék, hanem egyszermind egy család szemefénye, egy apa és anya életének folytatása; nyereség vagy teherétel a nemzet bonyolult közösségében. De mindenekelőtt hus és vér, test és lélek, szív és agy, két kéz, amely még a szalmaszálba is kapaszkodik, ha baj van.

— Hát nincs igazam, tanár ur, látja, maga is elismeri, hogy nem szabad olyan könnyelműen oszlogatni azt a négyest, amikor egy gyermek jövőjéről, életéről van szó.

— Elismerem, hogyan ismerném el, nagyságos asszonyom. De önnek is el kell ismernie és be kell látnia, hogy az a tanári ítélet alapján kiszabott négyes még nem akadály, csak minősítés. Nem az a baj, hogy a tanár négyest ad s elbuktatja az ön fiát, asszonyom. Ott van a baj gyökere, hogy ön, mint szülő, helytelenül értékeli a fia képességeit s nem neki való pályára kényszeríti. A szülő legtöbbször elképzel egy hivatalt, egy pozíciót, amelyet gyermekének szánt, aztán arra akarja rávenni a tanárokat, a rokonságot, minden összeköttetését, hogy fiát erre az állásra alkalmassá tegyék. Ki akar kényszeríteni a sorstól, az iskolától s gyermekétől egy végbizonyítványt, egy diplomát, amely följogosítja önt arra, hogy fiának azt a szem előtt tartott célul tűzött állást, pozíciót követelje. Ezért drukkol ön, asszonyom, s nem azért, hogy a fiában rejlő energiák, képességek valóban kibontakoznak-e?

Ha ön első és legfontosabb kötelességének tartaná fia megismerését, s ha az volna célja, hogy képességeinek, tehetségének megfelelő nevelés által kialakítsa benne a harmonikus lelkű elégedett embert, akkor nem kellene minden nap és minden délelőtt annyit izgulnia és drukkolnia fiai helyett. De ön, asszonyom egy társadalmi előítélet rabja.

Azt gondolja, hogy az ön fiának okvetlenül középiskolát kell végeznie, mert ez hozzátartozik családi hagyományaihoz. Szégyennek tartaná, ha fiából „csak“ jó iparos vagy kereskedő le-

hetne. S ezért korholja, kényszeríti fiait, kiket ez a kultúra egyáltalában nem érdekel.

És — mondja, nagyságos asszonyom, — miért izgul a fiaier, amikor ott görnyednek szegények az iskola padjaiban és próbálják magukat fegyelmeztetni a bizonyítvány érdekében? Nem gondol arra, hogy ez fiainak egyáltalában nem válik hasznukra? Ha ők nem érzik magukban azt a képességet, ami a német, vagy latin nyelv tanulásához szükséges, ellenben kitünően értik a földrajzot és a magyart, a számtant és a gazdaságtant, miért erőlteti mégis, asszonyom őket olyan pályára, amihez sem kedvük, sem tehetségük nincsen és irtóznak minden, e pályára előkészítő tanulástól is? Ha ön, asszonyom, a fiait tehetségüknek és hajlamaiknak megfelelő iskolába adná, önnek sem kellene többé drukkolnia és izgulnia itthon minden délelőtt, de fiai is sokkal jobb kedvvel mennének az iskolába, mert kedvüket találnák abban a munkában, amit ott végeznek. És elvégre melyik a fontosabb: fiai boldogulása, vagy az — önök által kitűzött cél elérése, még akkor is, ha fiainak ahhoz egyáltalában sem kedve, sem képességei nincsenek.

Igaza van, nagyságos asszonyom, abban, hogy a tanár ne buktasson meg gondolatlanul. De nem gondolt arra még soha, asszonyom, hogy a tanár is ember, akinek családja van legtöbbször és gyermekei, aki esküt tett hivatása legjobb és leglelkismeretesebb betöltésére, s nem gondolja azt, hogy a tanár a maga gyermekét látja még abban a diákban is, akinek kénytelen volt négyest írni a bizonyítványába... A négyeseknek és bukásoknak bizony, asszonyom, legtöbbször a szülők az okai, mert nem ismerték fel gyermekeik képességeit.

Ha neki való iskolába iratják be gyermeküket, ahol a fejlődő lélek rátalál önmagára, akkor nem kell félni többé a négyesektől és a szekundától, mert fia lesz az, aki megnyugtatja majd, hogy ne izguljanak érte, mert szeret iskolába járni.

Ezért fontos a gyermek ismerete, különösen a pályaválasztás nagy kérdése előtt.